

Wiki-technologie laat bachelorstudenten Spaanstalige wereld ontdekken

Emmelie Houzet en Dagmar Vandebosch

De omvorming van de opleiding romaanse talen naar de nieuwe tweetalige bachelor- en masterprogramma's betekende een ware revolutie voor de zogenaamde 'tweede' romaanse talen. Spaans en Italiaans staan in de huidige programma's volledig op voet van gelijkheid met de andere talen van de opleiding. De studenten worden al in het tweede semester van hun eerste bachelorjaar ingewijd in de Spaanse of Italiaanse literatuur en taalkunde. Er werd ook een inleidend vak voorzien dat de lacunes opvult in de cultuurhistorische achtergrondkennis over deze taalggebieden, die in het secundair onderwijs vaak weinig aandacht krijgen, en de studenten een conceptueel kader aanreikt om de overige opleidingsonderdelen uit het programma probleemloos te kunnen volgen.

In het programma Spaans kreeg dit vak de naam 'Kennismaking met de Spaanstalige wereld'. Het wordt gedoceerd in het Nederlands in het eerste semester van het eerste bachelorjaar, door dezelfde docent (D. Vandebosch) in Leuven en in Kortrijk. De hoofdopdracht van een dergelijk inleidend vak bestaat in het overdragen van kennis: in nauwelijks 26 contacturen wordt aan de studenten een zo volledig mogelijk overzicht gegeven van de geschiedenis van twee cultuurgebieden, dat vervolgens wordt aangevuld met enkele specifieke casestudies. De aandacht gaat evenredig uit naar Spanje (van de Keltiberen tot Zapatero) en Spaans-Amerika (van Quetzalcóatl tot Chávez' Bolivariaanse revolutie).

In eerste instantie koos de docente voor de klassieke formule van het hoorcollege. Deze formule leent zich immers perfect om op relatief korte tijd grote hoeveelheden informatie door te geven. Ze heeft echter ook nadelen. Er bestaat een risico dat de klemtoon uitsluitend op encyclopedische kennisoverdracht komt te liggen, ten koste van de zelfwerkzaamheid en de betrokkenheid van de studenten bij het leerproces. Bovendien biedt een hoorcollege, en de bijbehorende klassieke syllabus, weinig mogelijkheden om flexibel om te gaan met de leerinhoud. Door de dubbele chronologische en geografisch-culturele structuur van de cursus is het bijvoorbeeld moeilijk om bepaalde thematische lijnen in de verf te zetten of leerinhouden te selecteren voor een specifiek doelpubliek.

Het leek dus aangewezen op zoek te gaan naar een alternatieve of complementaire werken evaluatievorm die zou toelaten de inhoudelijke diversiteit en flexibiliteit van de cursus te vergroten en de studenten actiever bij het leerproces te betrekken. Bij het ontwikkelen van de nieuwe werkvorm werd er bovendien naar gestreefd een oplossing te vinden voor twee andere knelpunten. Vanwege de situering van het opleidingsonderdeel in het eerste semester ging de nauwe band tussen het vak 'Kennismaking met de Spaanstalige wereld' en de literaire en taalkundige componenten van het programma, die pas vanaf het tweede semester aan bod komen, vaak aan de studenten voorbij. Een tweede probleem betrof de specifieke situatie op de campus Kortrijk, waar het vak aangeboden wordt als keuzevak aan studenten uit de tweede bachelor geschiedenis. Het profiel van deze studenten verschilt behoorlijk van dat van het oorspronkelijke – en nog steeds belangrijkste – doelpubliek. Een

klassiek hoorcollege biedt echter geen mogelijkheid om te differentiëren tussen de twee groepen studenten.

In overleg met de onderwijsondersteunende diensten van Campus Kortrijk werd er geopteerd voor het gebruik van wiki om het vak 'Kennismaking met de Spaanstalige wereld' te ondersteunen. Het project kreeg de naam 'Columbus' en bestaat uit twee delen: (1) het uitwerken van een syllabus in wiki-formaat, om de leerinhoud van de cursus te flexibiliseren, en (2) het opzetten en begeleiden van mini-wiki-projecten of door de studenten in groepsverband uitgewerkte webpagina's over aan de cursus verwante thema's.

Het Columbus-project is van start gegaan in het eerste semester van het huidige academiejaar op de Kortrijkse Campus en zal volgend academiejaar in Leuven geïmplementeerd worden. In het laatste deel van dit artikel zullen we de belangrijkste resultaten van de eerste projectfase voorstellen. Eerst willen we echter kort toelichten wat wiki is en welke mogelijkheden en voordelen deze technologie biedt in het onderwijs.

Een wiki is een website die op een eenvoudige manier kan worden bewerkt door grote groepen gebruikers. Het bekendste voorbeeld is ongetwijfeld Wikipedia, de vrije online encyclopedie. De term 'wiki' komt uit het Hawaiaans en betekent 'snel'. Een wiki heeft een aantal typische kenmerken waarvan niet zozeer snelheid, maar wel openheid, één van de voornaamste is: iedereen kan een wiki bewerken en vrij informatie toevoegen, wijzigen of verwijderen zonder dat dit gecontroleerd wordt door een 'bevoegde instantie'. De kwaliteit en de betrouwbaarheid van de informatie die op een wiki staat, kunnen daardoor in vraag worden gesteld. Anderzijds kan het feit dat de tekst niet van één bepaalde auteur is, maar voortdurend door andere wiki-gebruikers verbeterd en aangevuld wordt, de kwaliteit van de informatie ook ten goede komen. De concepten van individueel auteurschap en 'intellectueel eigendom' maken zo plaats voor collectief auteurschap en collectieve verantwoordelijkheid voor de tekst. De wiki-interface creëert zelfs een indruk van anonimiteit of gebrek aan auteur: de redacteurs staan immers niet op de hoofdpagina vermeld, maar zitten 'weggestopt' in het tabblad 'geschiedenis/history'.

Ondanks dit open karakter biedt de wiki-technologie voldoende mogelijkheden om de evolutie van een wiki-pagina op te volgen. Alle bewerkingen worden geregistreerd en aan de hand van de functie 'geschiedenis' kan steeds worden nagaan wie de pagina voor het laatst gewijzigd heeft. Bovendien laat deze functie toe verschillende versies van een wiki-pagina met elkaar te vergelijken en een vorige versie te herstellen. Overigens is het mogelijk om een wiki gedeeltelijk of volledig te beveiligen, zodat hij enkel bewerkt kan worden door toegestane gebruikers. Daarnaast kan een wiki worden aangeboden in een afgeschermd omgeving, zoals het geval is voor de wiki 'Kennismaking met de Spaanstalige wereld', die enkel toegankelijk is voor de studenten van dit vak vanuit Toledo, het elektronische leerplatform van de K.U.Leuven.

In het onderwijs is er om verschillende redenen een toenemende belangstelling voor wiki. Aangezien de technologie gebaseerd is op het idee van samenwerking, leent ze zich uitstekend voor groepswork. Studenten kunnen in wiki namelijk gelijktijdig vanuit verschillende locaties aan éénzelfde tekst werken en hebben steeds toegang tot de laatste versie. Wiki is heel gebruikersvriendelijke software die snel en eenvoudig aan te leren is. De gebruiker hoeft geen specifieke informaticakennis te hebben om met wiki te werken, waardoor de drempel om deze technologie te gebruiken in het onderwijs laag is.

Als instrument voor groepswork kent wiki een heel brede toepassing in het hoger onderwijs: de technologie wordt niet enkel gebruikt voor samenwerking tussen studenten uit één opleiding, maar bijvoorbeeld ook voor samenwerking tussen verschillende opleidingen, verschillende universiteiten, tussen een universiteit en een hogeschool of zelfs voor samenwerking op internationaal vlak.

Naast de geschiktheid van wiki voor groepswork en de gebruiksvriendelijkheid van de software zijn er op didactisch vlak verschillende voordelen verbonden aan werken met wiki. De studenten komen in aanraking met het concept van samen kennis produceren en delen. Ze worden niet enkel verantwoordelijk gesteld voor hun eigen aandeel in het groepswork, maar ook, en vooral, voor het eindproduct. Daardoor leren ze kritisch omgaan met de tekst van hun medestudenten en worden ze aangemoedigd om elkaars werk na te lezen, te verbeteren en aan te vullen. MediaWiki, de software die aangeboden wordt door de ondersteunende diensten van de K.U.Leuven, voorziet daarvoor een overlegpagina: een aparte pagina naast het hoofdartikel waarop de studenten met elkaar kunnen discussiëren over de inhoud en de opbouw van hun werkstuk, afspraken kunnen maken, commentaar leveren op elkaars bijdrage enzovoort.

Bovendien maakt het gebruik van wiki voor een schrijfofdracht een intensieve begeleiding van de studenten mogelijk. In tegenstelling tot een traditioneel werkstuk, waarvan enkel het eindresultaat zichtbaar is, kan de docent de voortgang van een werkstuk in wiki nauwgezet opvolgen en tussentijdse feedback geven aan de studenten.

Het Columbus-project biedt een concreet voorbeeld van het gebruik van wiki in het hoger onderwijs. Zoals vermeld, wordt de wiki-technologie hier op twee manieren aangewend: enerzijds, om het bestaande cursusmateriaal uit te breiden en te integreren in een wiki-cursus; anderzijds, voor het opzetten en begeleiden van werkstukjes in wiki. Hieronder lichten we onze ervaring met wiki nader toe aan de hand van de resultaten van de eerste, experimentele fase op de Campus Kortrijk.

Het aanbieden van de cursustekst in de vorm van een wiki-website biedt verschillende voordelen. Het gebruik van interne links maakt een betere combinatie van de chronologische en geografische structuur van de syllabus met een thematische invalshoek mogelijk. De studenten kunnen vanuit bepaalde termen zowel 'doorklikken' naar volgende hoofdstukken als 'terugklikken' naar voorgaande hoofdstukken. Dit maakt de volgorde van de hoofdstukken minder strak en zorgt ervoor dat de studenten, naast het doorlopen van de syllabus in chronologische volgorde, de cursus ook kunnen benaderen vanuit een thematisch perspectief. Bovendien kan de cursustekst eenvoudig en snel worden doorzocht door middel van de zoekfunctie in wiki.

Daarnaast is er een glossarium aangelegd dat zowel in het Nederlands als in het Spaans wordt aangeboden en door middel van links in de wiki-cursus wordt geïntegreerd. Het glossarium werkt in twee richtingen: de studenten kunnen vanuit een bepaalde term in het glossarium doorklikken naar het hoofdstuk in de cursustekst waar deze term gebruikt wordt, zodat ze de term in zijn context kunnen situeren. Omgekeerd kunnen de studenten vanuit een term in een bepaald hoofdstuk doorklikken naar de definitie in het glossarium.

Naast het gebruik van links biedt wiki ook andere creatieve mogelijkheden waardoor de cursustekst kan worden aangevuld met beeldmateriaal, videofragmenten en geluidsmateriaal. Zo kunnen de studenten bijvoorbeeld een videofragment dat tijdens een college vertoond werd

op de wiki herbekijken. Op die manier wordt al het cursusmateriaal op één centrale plaats aangeboden en hoeven de studenten niet meer voortdurend over te schakelen van hun geschreven cursustekst naar aanvullend studiemateriaal (zoals kaarten, powerpoint-presentaties of losse afbeeldingen).

Dankzij het open en dynamische karakter van de wiki-technologie kan de cursustekst te allen tijde aangepast en aangevuld worden, waardoor vermeden wordt dat hij na enkele jaren verouderd is. Bovendien blijft de cursus online beschikbaar na afloop van het vak, zodat de studenten hem ook later in hun opleiding voor andere vakken snel kunnen raadplegen, zonder dat ze daarvoor 'op zolder' op zoek moeten naar cursussen van afgelopen jaren. In het vak literatuur voor tweede-bachelorstudenten wordt bijvoorbeeld voor achtergrondinformatie verwezen naar de wiki-cursus 'Kennismaking met de Spaanstalige wereld'.

Doordat de syllabus in wiki aangeboden wordt aan de studenten, raken zij van bij aanvang van het vak 'Kennismaking met de Spaanstalige wereld' vertrouwd met dit medium, zodat de wiki-technologie niet meer nieuw of onbekend voor hen is wanneer ze er zelf mee aan de slag moeten.

The screenshot shows a web browser window with the title 'De verovering van Amerika - columbus cursus - Windows Internet Explorer'. The address bar shows a URL from 'www2.kluiven.be'. The page content is a wiki page with the following elements:

- Page Title:** De verovering van Amerika
- Section:** Stappen in de conquista
- Text:**

De eerste decennia na de ontdekking van het nieuwe continent door Columbus stonden in het teken van de *conquista* of militaire verovering van het land door de Spanjaarden. Deze onderneming gebeurde in 3 fasen, die samen slechts een goede halve eeuw in beslag namen. In eerste instantie werd het Caraïbische gebied veroverd; daarna werden de grote inheemse rijken van de Azteken en de Inca's onderworpen. Rond het midden van de 16e eeuw hadden de Spanjaarden de controle veroverd over de dichtst bevolkte en meest ontwikkelde gebieden in Amerika.

Na de ontdekking van de archipel van de Bahama's, verkende Columbus tijdens zijn eerste reis van 1492-1493 de noordkust van Cuba en Hispaniola. Daarna keerde hij terug naar Spanje om verslag uit te brengen en fondsen te verzamelen voor nieuwe reizen. Vóór zijn dood in 1506 voerde Columbus nog drie expedities aan, waarin hij het **Caraïbische gebied** verder verkende (Antillen, noordkust van Zuid-Amerika, oostkust van Centraal-Amerika). Columbus had vóór het vertrek van zijn eerste expeditie van de Katholieke Koningen het recht verkregen op het gouverneurschap van alle te ontdekken gebieden. Paradoxaal genoeg heeft de eerste gouverneur van Amerika nooit geweten dat hij een nieuw continent had ontdekt. Die vaststelling gebeurde rond 1502 door Amerigo Vespucci, die uit zijn verkenning van de oostkust van Zuid-Amerika afleidde dat een landmassa van die omvang een ongekend continent moest vormen. Meestal af zijn ontdekking een half eeuw later.
- Map:** A map of the Americas showing Columbus's voyages. The legend 'Viajes de Colón' indicates:
 - 1° 1492-93: First voyage to the Caribbean.
 - 2° 1495-96: Second voyage to Hispaniola.
 - 3° 1498-1500: Third voyage to the northern coast of South America.
 - 4° 1502-1503: Fourth voyage to the northern coast of South America.
- Navigation:** A sidebar with 'navigatie' (Syllabus, Glossarium, Glosario, Bibliografie, Ederne links) and 'zoekten' (search box).
- Tools:** A top navigation bar with 'pagina', 'overleg', 'bewerk', 'geschiedenis', 'beveilig', 'verwijder', 'hernoem', 'volg'.

Voorbeeld van een wiki-pagina uit de cursus.

Op de Campus Kortrijk werd in het eerste semester van het huidige academiejaar ook een mini-wiki-project opgestart. De studenten kregen de opdracht om in groep een website te maken over een thema uit een vooraf bepaalde lijst. Er werd gewerkt met groepen van verschillende grootte (3, 4 of 5 studenten) en samenstelling (zowel homogene groepen als gemengde groepen met studenten Spaans en geschiedenis). De studenten beschikten over een basisbibliografie per thema om het onderzoekwerk – vooral voor de eerstejaarsstudenten –

gemakkelijker en minder tijdrovend te maken. De projectmedewerker heeft de evolutie van de wiki's nauwgezet opgevolgd en alle groepjes ontvangen voor een tussentijdse bespreking van hun werkstuk, waarin zij richtlijnen kregen voor de verdere afwerking ervan.

De wiki's werden beoordeeld door de docent, de projectmedewerker en externe beoordelaars, die een eindcijfer toekenden per groep. Daarnaast werd gebruik gemaakt van peer-evaluatie om het persoonlijke aandeel van de studenten in het groepswerk te beoordelen. Aan de hand van de resultaten van de peerevaluatie werd het groeps cijfer gecorrigeerd in functie van de bijdrage van elke student en omgezet in een individueel cijfer.

Een eerste groot voordeel van het gebruik van de wiki-technologie voor het maken van een werkstuk is dat de evolutie van de werkstukjes op de voet gevolgd kan worden. Dit bleek vooral heel nuttig voor de begeleiding van de eerste-bachelorstudenten, die weinig ervaring hebben met het schrijven van een werkstuk. De begeleider kon eventuele problemen tijdig opmerken en daarop inspelen, bijvoorbeeld door richtlijnen te geven aan de studenten op de overlegpagina van hun wiki.

De wiki-technologie is ook bijzonder geschikt gebleken als instrument voor groepswerk in de gevarieerde doelgroep aan de Kortrijkse Campus (eerste-bachelorstudenten taal- en letterkunde Spaans met verschillende talencombinaties en tweede-bachelorstudenten geschiedenis). De studenten hoefden niet voortdurend rekening te houden met hun verschillende uurroosters om af te spreken, maar konden van op verschillende locaties en op verschillende tijdstippen samen aan eenzelfde tekst werken. De meeste studenten hebben actief gebruik gemaakt van de overlegpagina in hun wiki om met elkaar te overleggen over de inhoud en de opbouw van hun werkstuk en om commentaar te leveren op elkaars bijdrage aan de tekst.

Wiki biedt de studenten, meer dan een traditionele paper, de mogelijkheid om hun werkstuk op een creatieve manier vorm te geven. In hun wiki over 'Nuyorican salsa', bijvoorbeeld, hebben de studenten een salsanummer toegevoegd en besproken. Zo 'hoort' de lezer meteen waarover het gaat wanneer de studenten het hebben over de muzikale kenmerken van salsa. Naast beeld- en geluidmateriaal hebben de studenten ook veelvuldig gebruik gemaakt van links, niet alleen om naar externe websites te verwijzen, maar ook bijvoorbeeld naar het werkstuk van hun medestudenten.

Net zoals de syllabus in wiki blijven de werkstukjes van de studenten online beschikbaar, waardoor ze als voorbeeld kunnen dienen voor studenten van volgende jaren. Bovendien kunnen de beste wiki's door middel van een link in de wiki-cursus 'Kennismaking met de Spaanstalige wereld' geïntegreerd worden.

Volgens een enquête die werd afgenomen onder de Kortrijkse studenten aan het einde van de experimentele fase van het Columbus-project, zijn de belangrijkste voordelen van wiki de toegankelijkheid voor groepswerk, de overlegpagina, de mogelijkheid om elkaars werk te verbeteren en aan te vullen en de creatieve mogelijkheden die de technologie biedt. Als nadeel werden vooral enkele kleine technische problemen van de software aangehaald. Sommige studenten vinden virtueel samenwerken in wiki te onpersoonlijk. In het algemeen toont de bevraging aan dat de eerste-bachelorstudenten enthousiaster zijn over werken met wiki dan de tweedejaarsstudenten.

Een vergelijking van de examenresultaten van het eerste semester van het academiejaar 2006-'07 uit Kortrijk en Leuven leert dat de resultaten beduidend hoger lagen in Kortrijk dan voor de parallelgroep in Leuven. 30,8 % van de Kortrijkse eerste-bachelorstudenten slaagden

niet voor het examen 'Kennismaking met de Spaanstalige wereld' in januari 2007, tegenover 45 % in Leuven voor hetzelfde examen. De Kortrijkse studenten scoorden ook relatief hoog op dit vak in vergelijking met andere opleidingsonderdelen. Dit gemiddeld hogere resultaat is niet te verklaren door het aandeel van het groepswork in het eindresultaat als dusdanig: de cijfers voor de wiki's lagen over het algemeen niet hoog; de meeste goede studenten zouden een hoger eindcijfer gehaald hebben zonder de wiki en enkel één studente is geslaagd dankzij de wiki. De analyse van de examenresultaten lijkt er bijgevolg op te wijzen dat het werkstukje in wiki inderdaad de betrokkenheid van de studenten bij de cursus heeft verhoogd.

Ten slotte werd na afloop van het vak 'Kennismaking met de Spaanstalige wereld', onder begeleiding van DUO/ICTO, een studietijdmeting uitgevoerd om na te gaan of de begrote studietijd overeenstemt met de tijd die de studenten werkelijk aan het vak besteed hebben. De studietijdmeting werd zowel uitgevoerd in Kortrijk als in Leuven, waar de studenten geen groepswork gemaakt hebben maar wel de opdracht kregen een literatuurpakket te verwerken, waarover vragen werden gesteld op het examen. Uit de resultaten blijkt dat de tijd die de Kortrijkse studenten aan het vak besteed hebben het best aansluit bij de begrote studietijd voor dit opleidingsonderdeel.

Aan het eind van de initiële experimentele fase van het Columbus-project, lijken de resultaten zeer bevredigend. De voornaamste doelstellingen – de studenten actiever bij de cursus betrekken, de inhoudelijke flexibiliteit en diversiteit van de cursus vergroten, de cursus beter integreren in het volledige curriculum en differentiëren tussen eerste- en tweede-bachelorstudenten in Kortrijk – zijn bereikt. De enquête heeft aangetoond dat de studenten over het algemeen positief en tevreden zijn over het Columbus-project. Uit de studietijdmeting en de vergelijking van de examenresultaten van de eerste-bachelorstudenten uit Kortrijk en Leuven, blijkt bovendien dat de opdracht om een werkstukje te schrijven in wiki de betrokkenheid van de studenten bij het vak verhoogt en dat de studielast perfect aansluit bij de begrote studietijd voor het opleidingsonderdeel.

De grote uitdaging die zich nu stelt, is om volgend academiejaar het Columbus-project te implementeren in Leuven, waar de groep studenten aanzienlijk groter is, en vergelijkbare resultaten te behalen als die in Kortrijk. Daarnaast moet nagegaan worden hoe de realisatie van de doelstellingen van het project in de toekomst kan worden gewaarborgd zonder extra personeelondersteuning.